

AVALIA

Un programa informático de apoio á orientación psicopedagóxica

Roberto Fuente Pis
CEFOCOP. Ferrol

RESUMO

“AVALIA” é unha base de datos experimental con fichas en galego para gardar e recuperar información sobre avaliación psicopedagóxica dos alumnos. “AVALIA” traballa nos contornos Windows 3.1 e Windows 95, e permite explotar as posibilidades operativas dos mesmos (edición, copia e péga desde e para outras aplicacións Windows, etc.).

Destinado para orientadores que traballen en equipos ou en centros, o programa arquiva e recupera os datos dos alumnos dos que se estea realizando unha avaliación psicopedagóxica. Despois de cubrir tódolos campos das distintas páxinas, a base de datos permite crear un informe orientador, ben individual, ben dun grupo de alumnos.

A instalación e o emprego do programa son doados e quedan descritos no ficheiro LÉAME e no material impreso que vai canda o programa.

1. ¿POR QUE SE CREOU O PROGRAMA? OS CAMBIOS NA AVALIACIÓN PSICOPEDAGÓXICA

Un instrumento educativo débese crear para algo. Ese algo pode ser a solución para un determinado problema ou necesidade. Neste caso, un conxunto de factores fixo que se pensase na creación dun programa destas características. Os máis importantes foron: as necesidades informáticas dos orientadores e as novas concepcións sobre orientación educativa, avaliación e atención psicopedagóxicas.

Por unha banda, as necesidades informáticas dos orientadores fan que sexa necesario crear aplicacións para facilitar o seu traballo. Xeralmente, os orientadores empregan os programas estándar do mercado, adaptados por eles mesmos ás súas tarefas. A orientación educativa, e tamén a profesional, demanda unha grande cantidade de datos que sexa doadamente accesible para poder ser empregada e necesita programas adaptados ás súas demandas.

Por outra, as recentes concepcións sobre orientación educativa e atención ás necesidades educativas especiais teñen a súa proxección na actual maneira de entende-la avaliación e a intervención psicopedagóxica. Dunha avaliación centrada no individuo, clínica e diagnosticadora, pasamos a unha avaliación que ten moito en conta o contexto e o currículo do alumno como base para unha intervención posterior.

Fundamentalmente tivéronse en conta dúas normas:

- Orde do 6 de outubro do 1995 pola que se regulan as adaptacións do currículo (CA de Galicia).

- Orde do 14 de febreiro do 1996 pola que se regula a avaliación dos alumnos con Necesidades Educativas Especiais (MEC).

Na Orde de 6 de outubro pola que se regulan as adaptacións do currículo aparecen reflectidos os elementos que debe conte-lo documento de Adaptación Curricular en cada apartado, iso si, deixando unha marxe de flexibilidade para a concreción en cada centro e en cada caso en moitos apartados. Os elementos que debe comprender unha Adaptación, baseándonos nesta norma aínda que engadindo algúns aspectos¹, serían:

1. DATOS PERSOAIS DO ALUMNO

2. DATOS FÍSICOS E DE SAÚDE

3. DATOS PSICOSOCIAIS

- a. Nivel intelectual.
- b. Nivel aptitudinal.
- c. Trazos de Personalidade.
- d. Intereses manifestados.
- e. Adaptación persoal e social.
- f. Motivación e estilo de aprendizaxe*.

4. DATOS DO CONTORNO SOCIOFAMILIAR.

- a. Datos básicos.
- b. Expectativas familiares.
- c. Relacións.
- d. Observacións*.

5. DATOS DO CONTORNO ESCOLAR

- a. Escolaridade anterior.
- b. Formas organizativas do centro.
- c. Formas organizativas da aula.
- d. Relación e participación dos distintos servicios educativos.

6. DATOS PEDAXÓGICOS.

- a. Competencias adquiridas respecto ó currículo de referencia nas distintas áreas.

¹ Os aspectos engadidos aparecen cun asterisco

b. Necesidades educativas respecto das capacidades establecidas no currículo de referencia.

c. Áreas curriculares adaptadas.

d. Recursos que se van empregar:

- I.- Humanos.

- II.- Materiais.

7. PROFESIONAIS PARTICIPANTES

8. ANEXOS*.

a. Distribución semanal das actividades, persoas e servicios implicados.

b. Adaptacións curriculares a curto prazo².

Na Orde que regula a avaliación psicopedagóxica de alumnos con necesidades educativas especiais no MEC, díse que a avaliación psicopedagóxica terá que se basear na interacción do alumno cos contidos e materiais de aprendizaxe, co profesor, cos seus compañeiros no contorno de aula e no centro escolar, e coa súa familia. Empregarase o mesmo enfoque cos alumnos non escolarizados.

Como eixe clave da avaliación psicopedagóxica indícase que esta terá que conter información relevante do alumno e do seu contorno familiar e escolar para axustar a resposta educativa ás súas necesidades:

a) Do alumno: Condicións persoais de discapacidade ou sobredotación, historia educativa e escolar, competencia curricular e estilo de aprendizaxe.

b) Do contorno escolar: Análise das características da intervención educativa, das características e relacións que se establecen no grupo clase, así como da organización da resposta educativa.

c) Do contorno familiar: Características da familia e do seu ambiente, expectativas dos pais e posibilidades de cooperación no desenvolvemento do programa de atención educativa no seo da familia.

Nesta mesma Orde di que “a avaliación psicopedagóxica é competencia, dentro do sistema educativo, dos equipos de orientación educativa e psicopedagóxica e dos Departamentos de Orientación dos centros docentes”.

1.1. Instrumentos para empregar na avaliación psicopedagóxica

Empregaranse os instrumentos propios das disciplinas implicadas que permitan responder ós requirimentos indicados anteriormente. Procedementos, técnicas e instrumentos como a observación, os protocolos para a avaliación das competencias curriculares, os cuestionarios, as probas psicopeda-

² Vid Figura núm 5

gónicas, as entrevistas e a revisión dos traballos escolares. “Só co fin de obter información adicional complementaria poderá ser útil considera-la avaliación psicopedagóxica de carácter individual”. Esta frase revela o importante cambio conceptual en relación coa avaliación, ó terse que empregar instrumentos e interpretacións coherentes coa concepción interactiva e contextual do desenvolvemento e da aprendizaxe.

1.2. Informe Psicopedagóxico

Todas estas informacións recolleanse nun informe psicopedagóxico. Este informe constitúe un documento no que, de xeito claro e completo, se reflicte a situación evolutiva e educativa actual do alumno nos diferentes contextos de desenvolvemento e de ensino, se concretan as súas necesidades educativas especiais, se as ten, e se orienta a proposta curricular e o tipo de axuda que pode necesitar durante a súa escolarización para facilitar e estimular o seu progreso.

Os elementos que integran o informe psicopedagóxico serán, como mínimo, os seguintes:

a) Datos persoais, historia escolar e motivo da avaliación.

b) Desenvolvemento xeral do alumno, que incluírá, no seu caso, as condicións persoais de saúde, de disca-

pacidade ou de sobredotación, o nivel de competencia curricular e o estilo de aprendizaxe.

c) Aspectos máis relevantes do proceso de ensino e aprendizaxe na aula e no centro, tendo en conta as observacións realizadas e a información facilitada polo profesorado e outros profesionais que interveñan na educación e tratamentos individualizados do alumno.

d) Influencia da familia e do contorno social no desenvolvemento do alumno.

e) Identificación das necesidades educativas especiais que acadará a adecuación da oferta educativa, así como a provisión dos apoios persoais e materiais a partir dos recursos existentes ou que razoablemente poidan ser incorporados.

f) Orientacións para a proposta curricular.

Como é lóxico, garantirase a confidencialidade do informe e asegurárase a súa custodia.

2. MANEXO DA APLICACIÓN “AVALIA”

2.1. Introducción

“Avalia” é unha base de datos para levar o seguimento da avaliación psicopedagóxica de alumnos. Funciona

no contorno Windows (3.1 e Windows 95). Está deseñada para ser empregada polos orientadores de equipos e centros educativos. Contén campos “memo” que permiten a introducción de textos longos, tal e como se necesita nos informes. Estas calidades fan que o orientador poida realizar buscas e consultas con bastante rapidez con tódalas posibilidades do contorno Windows (levar información, pegar información, etc.). A base de datos é de fácil emprego, sempre e cando se teñan en conta uns pequenos requisitos que se explican a seguir.

2.2. Instalación

Vostede necesita ter:

- ordenador 386, 486 ou superior,
- 4 megas de ram mínimo,
- Windows 3.1 ou Windows 95 instalados,
- tres megas libres no disco duro,
- rato.

Desde se introduza o disquete 1 e se execute o programa setup dende o Administrador de programas de Windows, o programa de instalación pide os disquetes necesarios. Crea dous directorios:

C:\cefocop\avalia

C:\cefocop\idapi

A instalación crea tamén automaticamente un grupo de programas Windows co icono correspondente a “avalia”. Prema dúas veces o botón do rato para abri-lo programa.

2.3. Menú e teclado

Unha base de datos funciona con rexistros. Os nosos rexistros corresponden ás catro páxinas de cada alumno e arquivanse en dúas bases (avalia.dbf e avalia.dbt).

O programa creouse en galego, a excepción das sinxelas ordes do menú (inglés) que explicamos agora.

Para emprega-lo menú prema a tecla Alt e móvase coas teclas de dirección ou as letras subliñadas no menú. Máis fácil: empregue o rato.

Existen tamén combinacións de teclas que realizan accións.

File “Arquivo” - - (Alt+F)

Close “pechar” - - (Ctrl+F4)

Print “imprimir” - (Ctrl+P)

Printer setup “configurar impresora”

Edit “Editar” (Alt+E)

Undo “desfacer” (Ctrl+Z)

Cut “cortar” (Ctrl+X)

Copy "copiar"	(Ctrl+C)
Paste "pegar"	(Ctrl+V)
Delete "borrar"	Del
Select all "seleccionar todo"	
Form "ficha"	(Alt+O)
Find records "buscar rexistros"	(Ctrl+F)
Replace records "substituír"	(Ctrl+R)
Add records "engadir novos"	(Ctrl+A)
Delete current record "eliminar"	(Ctrl+U)
Lock current record "actual"	(Ctrl+L)
Blank current record "baleirar rexistro"	
Go to record number... "ir rexistro número..."	(Ctrl+G)
Previous record "rexistro anterior"	PgUp
Next record "rexistro seguinte"	PgDn
Top record "último rexistro"	(Ctrl+PgUp)

Bottom record
"primeiro rexistro" (Ctrl+PgDn)
Refresh records "actualizar"
Window "Fiestra"

(Neste menú poderá selecciona-lo tipo de presentación das pantallas). Selecciona "Tile Horizontally" para que as fiestras non se descoloquen cando selecciona os campos "memo" ou o Informe.

Help "Axuda"

(Non operativo nesta versión)

Ademais do menú vostede conta cunha barra de selección rápida (botóns con debuxos) para realiza-las accións máis frecuentes. Por exemplo, premendo na impresora imprímese a ficha actual.

2.4. Manexo

Vostede pódese desprazar polos campos empregando o rato ou a tecla de tabulación (a que ten dúas frechas ou pon Tab). Cubra os campos de carácter cos datos do alumno examinado. Os campos onde pon memo son campos de texto e pode entrar neles premendo dúas veces o botón esquerdo do rato ou coa tecla que pon F9. Os campos memo aparecen en minúscula (memo) cando non teñen información "dentro".

Estes campos memo permiten arquivar grandes cantidades de información. Cando os abre actívase un menú diferente para eles (pode buscar texto, ir a unha liña determinada, imprimir só ese campo, copia-la información no portapapeis, etc). Dúas ordes son importantes para non perde-la información:

Save "Gardar" Ctrl+S =
 salvar
 información

Save and Close
 "Gardar e Pechar" Ctrl+W=
 pecha o editor
 salvando
 información

Maximice os campos de texto para traballar máis cómodo (a frecha que se encontra na esquina superior dereita da fiestra). Isto fai que cando volva á ficha base do alumno esta non se descoloque. Xogue coas posibilidades de organización de fiestras para traballar e exportar ou importar información. Tamén pode maximizar ou minimizar a fiestra completa da aplicación.

Cada rexistro de avaliación ten varias páxinas (4). Desprácese por elas premendo nas pestanas inferiores ou coas teclas de dirección <-, ->.

Cando cubra de todo o rexistro (4 páxinas), ou de vez en cando, teña a precaución de pasar ó rexistro seguinte

(coas teclas de páxina ou as frechas de control do menú) para arquivar-la información introducida na base de datos.

No programa aparecen tres rexistros, dous deles en branco para realizar probas. Se quere engadir máis rexistros cos seus informes, empregue a opción do menú (Add Records) ou a combinación de teclas Ctrl+A.

Un consello: familiarícese co programa e o seu funcionamento antes de empregalo profesionalmente. Teña cuidado de garda-los cambios e non borralos rexistros accidentalmente.

2.5. Apartados psicopedagóxicos

Segundo dixemos, o programa foi deseñado tendo en conta a lexislación galega sobre adaptacións curriculares, e tamén a lexislación do Ministerio de Educación sobre avaliación psicopedagóxica.

- Datos de identificación do alumno.
- Datos de identificación do centro.
- Datos saúde.
- Nivel intelectual.
- Nivel aptitudinal.
- Trazos de personalidade.
- Intereses.
- Adaptación.
- Historia educativa.
- Competencia curricular.
- Estilo de aprendizaxe.
- Contexto escolar.
- Contexto familiar.

Actividades extraescolares.
Orientacións.

No exemplo ficticio "Xaquín" pódense ver cubertos os distintos apartados. Os apartados cubertos do exemplo soamente indican algunhas posibilidades. Realicen algún exemplo nos rexistros baleiros.

2.6. Elaboración de informes

O programa permite elaborar informes de cada alumno ou de varios. Para iso emprega un campo que debe ser cuberto. Ó lado do botón informe, se se desexa, hai que anotar "si", pasar a outro rexistro para que se garde o actual, volver ó rexistro desexado e premer "informe". Se o rexistro non está gardado correctamente o programa presenta unha mensaxe errónea.

Nota importante:

Aconsello borrar tódalas marcas de informe (sis) despois de realiza-la copia impresa do desexado. Se non, o programa recollerá tódolos rexistros marcados con sis.

(Elimine o "si" do exemplo, para que non saia nos informes posteriores).

2.7. Proceso de desenvolvemento da aplicación

"Avalia" é un programa experimental. Para a súa elaboración séguese este proceso de investigación:

- Detección da necesidade de creación.

- Deseño dun esquema básico de incorporación de datos.

- Creación dun programa básico (probando presentación, cores, organización da información...).

- Consulta ós orientadores dos equipos da zona para que subministren suxestións baseadas no seu traballo, para incorporar aspectos ó programa.

- Creación dun programa na versión 1.0 experimental.

- Proba dese programa.

- Distribución da versión 1.0 ós profesionais da zona para que sexa probada polos orientadores, co fin de que aporten ideas.

- Incorporación de suxestións.

- Distribución de versións 2.x e posteriores, tendo en conta o mesmo esquema de experimentación e mellora.

2.8. CONSULTAS E SUXESTIÓNS

ESTE É UN PROGRAMA EXPERIMENTAL. VOSTEDS PODEN REALIZAR CONSULTAS OU SUXESTIÓNS SOBRE A SÚA UTILIZACIÓN NO TELÉFONO

981 37 05 41

FAX 981 37 05 40

O NOSO ENDEREZO É:

CEFOCOP FERROL

Asesoría de Educación Especial

R) RAMÓN Y CAJAL S/N

15071 FERROL

A CORUÑA

AVALIA - [CEFOCOP Ferrol Asesoría de Educación Especial 1996]

File Edit Form Window Help

Avaliación Psicopedagóxica

Historia educativa: MEMO

Competencia curricular: MEMO

Estilo de Aprendizaxe: MEMO

Contexto escolar: MEMO

Contexto familiar: MEMO

Actividades extraescolares?: Natación, fútbol, minibasket

Xaquín María Bustos Fernández (exemplo)

Página 1 / **Página 2** / Página 3 / Página 4

Avalia dbf | Rec 1/3 | Ins

AVALIA - [CEFOCOP Ferrol Asesoría de Educación Especial 1996]

File Edit Form Window Help

Avaliación Psicopedagóxica

Nivel intelectual: MEMO

Nivel de Aptitudes: MEMO

Trazos de Personalidade: MEMO

Intereses: MEMO

Adaptación: MEMO

Xaquín María Bustos Fernández (exemplo)

Página 1 / **Página 2** / Página 3 / Página 4

Avalia dbf | Rec 1/3 | Ins

AVALIA - [CEFOCOP Ferrol Asesoría de Educación Especial 1996]

File Edit Form Window Help

Avaliación Psicopedagógica

Historia educativa MEMO

Competencia curricular MEMO

Estilo de Aprendizaxe MEMO

Contexto escolar MEMO

Contexto familiar MEMO

¿Actividades extraescolares? Natación, fútbol, minibasket

Xaquín María Bustos Fernández (exemplo)

Página 1 | **Página 2** | Página 3 | Página 4

Avalia dbf | Rec 1/3 | Ins

AVALIA - [CEFOCOP Ferrol Asesoría de Educación Especial 1996]

File Edit Form Window Help

Orientacións MEMO

Data 16/06/96 Asda Roberto Fuente Pis

Orientador/a de Equipo de Orientación Exemplo

Xaquín María Bustos Fernández (exemplo)

Página 1 | **Página 2** | **Página 3** | Página 4

Avalia dbf | Rec 1/4 | Ins

ILUSTRACIÓN Nº 8: ADAPTACION CURRICULAR A CORTO PLAZO

NOMBRE ALUMNO OSANCO
 NOMBRE PROFESOR MENDEZ TIZÓN
 INICIALES
 CURSO
 ASIGNATURA
 NIVEL
 TIPO DE ADAPTACION
 OBJETIVOS
 CONTENIDOS
 ACTIVIDADES
 METODOLOGIA
 RECURSOS
 MATERIALES
 ORGANIZACION
 CRITERIOS
 AD
 PD
 MUD
 OBSERVACIONES

ALUMNOS SOLICITAN SOLUCIONES	E. ACCESO			EVALUACION			OBSERVACIONES				
	CONTENIDOS	METODOLOGIA	ACTIVIDADES	RECURSOS	MATERIALES	ORGANIZACION		CRITERIOS	AD	PD	MUD

